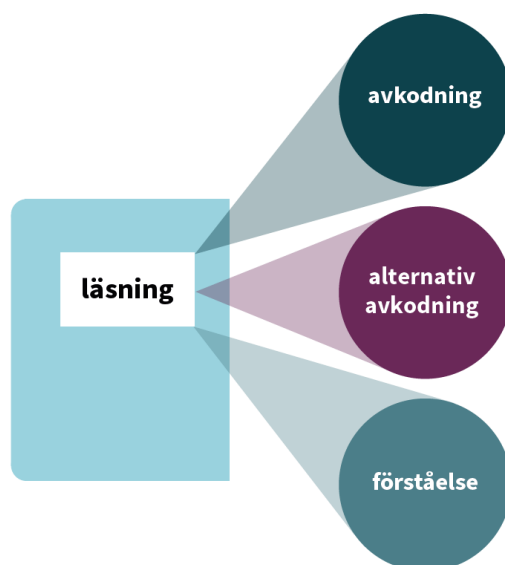

Anpassning i svenska och svenska som andraspråk utifrån elever som är döva eller har hörselnedsättning

Denna text är ett alternativ till avsnittet på sidan 6 i bedömningsstöden för årskurs 1 och 3.

Läsa och skriva för elever som är döva eller har hörselnedsättning

För elever som är döva eller har hörselnedsättning kan läsning i anpassade grundskolan och specialskolan beskrivas utifrån följande tre delar:

Avkodning

- ljuda (koppling mellan fonem och grafem)
- helordsläsa genom att känna igen enstaka ord (logografisk läsning)
- helordsläsa genom att känna igen språkliga mönster (ortografisk läsning)

Alternativ avkodning

- avkoda genom att koppla ord till tecken eller bokstav med handalfabetet och att använda visuellt stöd
- avkoda med alternativ och kompletterande kommunikation (AKK), till exempel ritade tecken, bildstöd eller talande hjälpmedel

Förståelse

- förstå uppläst text
- förstå skriven text genom avkodning eller alternativ avkodning

Undervisningen utgår från alla tre delar i figuren, för att alla elever ska utvecklas så långt som möjligt. Därför återspeglas avkodning, alternativ avkodning samt förståelse i bedömningen av aktiviteten läsa. För elever som är döva eller har hörselnedsättning och är teckenspråkiga är det viktigt med alternativ avkodning som är visuellt baserad och kopplad till svenskt teckenspråk, både till tecken och till bokstäver i handalfabetet. Bedömningsstödet observationspunkt som handlar om elevernas förmåga att koppla ljud till bokstav kan då överföras till att handla om förmågan att koppla handform till bokstav.

För att eleverna ska förstå uppläst text behöver undervisningen möta varje elevs behov. När det står i en aktivitet att du eller eleverna ska läsa högt kan det göras på svenska, på svenskt teckenspråk eller på svenska med tecken som stöd. I de fall eleverna läser genom att bokstavera ord eller fraser kan du be dem visa hur orden eller fraserna tecknas, så att du vet att de har förstått de svenska orden.

Även undervisningen i skrivande består av flera delar: att skriva med ljudning eller helord och att skriva med AKK, till exempel med bildstöd, dikteringsverktyg eller animationsverktyg. Dessa delar återspeglas i bedömningen av aktiviteten skriva. I specialskolan består undervisningen i skrivande även av undervisning med svenskt teckenspråk och handalfabetet.

Ju mer information du har om elevernas läs- och skrivutveckling, desto större är möjligheterna att tillgodose elevernas behov av extra anpassningar, särskilt stöd eller utmaningar.

Läs- och länktips

Skolverkets modul Tvåspråkig undervisning – teckenspråk och svenska
<https://larportalen.skolverket.se/moduler/M037>

Ett urval av artiklar i modulen:

- Teckenspråkig tvåspråkig undervisning
<https://larportalen.skolverket.se/api/resource/P03WCPLAR165034>
Camilla Lindahl
- Den tvåspråkiga verkligheten i specialskolan
<https://larportalen.skolverket.se/api/resource/P03WCPLAR165035>
Lisbeth Wikström
- Visuella strategier
<https://larportalen.skolverket.se/api/resource/P03WCPLAR165036>
Ingela Holmström och Krister Schönström

- Att arbeta tvåspråkigt med texter i alla ämnen
<https://larportalen.skolverket.se/api/resource/P03WCPLAR165039>
Krister Schönström och Ingela Holmström
- Kontrastivt arbetssätt med texter på teckenspråk och svenska
<https://larportalen.skolverket.se/api/resource/P03WCPLAR165040>
Krister Schönström och Ingela Holmström
- Flerspråkighet ur ett lärandeperspektiv
<https://larportalen.skolverket.se/api/resource/P03WCPLAR165033>
Inger Lindberg

Lära, utveckla och använda teckenspråk. För personal i förskola, anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola.

<https://webbutiken.spsm.se/lara-utveckla-och-anvanda-teckensprak/>

Hitta läromedels inspirationssidor för specialskolans årskurs 1–4 i svenska för elever som är döva eller har hörselnedsättning

<https://hittalaromedel.spsm.se/inspiration/specialskolan-arskurs-1-4/svenska-for-dova-och-horselnedsattning/>

Tvåspråkig teckenspråkig läs- och skrivutveckling. Ett material till dig som undervisar elever i förskoleklass till årskurs 4 som är döva eller har hörselnedsättning.

<https://www.spsm.se/kompetensutveckling/stodmaterial-och-studiepaket/tvasprakig-teckensprakig-las--och-skrivutveckling/>

Ritade tecken

<https://www.ritadetecken.se/>

För elever i specialskolan kan ni med fördel använda delar av materialet i läromedlet Handalfabetet – vägen till läsning vid genomförandet av bedömningsstödet.